

Aan

De minister van Financiën en Overheidsorganisatie

Adres kantoor Curaçao

De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao

Telefoon (+5999)4619081
Telefax (+5999) 4619088

Adres kantoor Sint Maarten

Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten

Telefoon (+1721) 5430331
Telefax (+1721) 5430379

Contactpersoon

Evisra Carolina

Corinne Bos

Telefoonnummer

+5999 4619081

E-mail

info@cft.cw

Uw kenmerk

Adres kantoor Aruba

L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba

Telefoon (+297) 5832800
Telefax (+297) 5822224

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Datum

27 januari 2017

Ons kenmerk

Cft 201700016

Pagina

1/7

Bijlage

Onderwerp

Advies bij de vastgestelde jaarrekening 2015 van Aruba

Geachte heer Bermudez,

Op 16 januari 2017 is de vastgestelde jaarrekening 2015 van Aruba aangeboden aan het College Aruba financieel toezicht (CAft), ter advisering conform artikel 17 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft). Eind september heeft het CAft op verzoek van het secretariaat reeds de concept jaarrekening 2015 van Aruba ontvangen. Ondanks de inspanning van Aruba om de begrotingscyclus 2015 tijdig af te ronden, is de in artikel 17.4 LAft opgenomen deadline van uiterlijk 31 augustus om de vastgestelde jaarrekening aan het CAft te verstrekken niet gehaald. Het CAft doet u hierbij zijn bevindingen en aanbevelingen op de vastgestelde jaarrekening 2015 van Aruba toekomen.

Beoordeling en aanbevelingen

Conform artikel 14.2 LAft mag het financieringstekort van de collectieve sector Aruba in 2015 maximaal 3,7% van het BBP bedragen. Afgesproken is dat de evaluatie van de uitvoering en verantwoording in 2015 betrekking zal hebben op de begroting van het Land Aruba (enge zin). Daar de LAft pas op 2 september 2015 in werking trad met terugwerkende kracht per 1 augustus 2015, heeft de vaststelling van de collectieve sector van Aruba immers niet meer in 2015 plaats kunnen vinden.

Uit de vastgestelde jaarrekening 2015 blijkt een financieringstekort van het Land Aruba van 2,0% van de meest recente BBP-raming van de Centrale Bank van Aruba (CBA) voor 2015. Dit percentage valt binnen de maximaal toegestane norm van 3,7% BBP.

Indien rekening wordt gehouden met een correctie voor de schenking van AWG 60,5 miljoen van de SVb aan het Land, bedraagt het financieringstekort van Land Aruba 3,3% van het BBP. Hiermee zou de maximaal toegestane norm van 3,7% BBP nog steeds niet zijn overschreden in 2015. Het CAft benadrukt echter dat zijn oordeel eventueel zou kunnen wijzigen indien een accountantscontrole van de vastgestelde jaarrekening 2015 tot aanpassing van de jaarrekeningcijfers 2015 leidt.

De realisatiecijfers 2015 van het Land zoals door de CBA gepubliceerd laten een negatiever beeld zien dan de jaarrekening 2015. Daar waar het Land een financieringstekort van 2,0% BBP rapporteert, gaat de CBA uit van een financieringstekort van 4,2% BBP. Op basis van de cijfers van de CBA is de LAft norm van 3,7% ruim overschreden in 2015. De discrepantie tussen gepubliceerde realisatiecijfers 2015 zijn door het Land toegeschreven aan stelsel- en consolidatieverschillen, en het toepassen van kasbasis door de CBA.

Op basis van zijn bevindingen naar aanleiding van de beoordeling van de jaarstukken doet het CAft de volgende aanbevelingen:

1. Ter verbetering van zowel de betrouwbaarheid van de overheidsstatistieken als het financieel beheer verzoekt het CAft om zo spoedig mogelijk een reëel stappenplan op te stellen waarin gewerkt wordt naar een goedkeurende accountantsverklaring voor wat betreft getrouwheid, uiterlijk over de jaarrekening 2020. Voor de jaarrekening 2021 dient te worden voldaan aan een goedkeurende accountantsverklaring ten aanzien van de getrouwheid en rechtmatigheid. Het CAft heeft begrepen dat binnenkort gestart wordt met het opstellen van een *roadmap* als begin van een traject naar een goedkeurende accountantsverklaring.
2. Het CAft adviseert in lijn met internationale 'best practices' om in de comptabiliteitswetgeving op te nemen dat de jaarrekening voorzien moet zijn van een accountantsverklaring bij het indienen ervan aan de Staten. De Comptabiliteitsvoorschriften 1989 (CV) schrijven dit tot dusverre niet voor en de Centrale Accountantsdienst (CAD) voert tot nu toe geen accountantscontrole uit op de jaarrekening.
3. Het CAft verzoekt u om eventuele verschillen tussen de realisatiecijfers van het Land en de CBA op voorhand gezamenlijk nader toe te lichten. Voor het CAft zijn conform de LAft de cijfers die het Land zelf publiceert leidend, echter om de kans op verwarring en/of misverstanden te minimaliseren is een duidelijke en eenduidige toelichting van eventuele discrepanties onontbeerlijk.
4. Het CAft vraagt u om specifiek in het geval van Free Zone Aruba N.V., Arubus N.V. en Post Aruba N.V. een nadere toelichting te geven over de redenen van de afwaarderingen. Tevens ontvangt het CAft graag een toelichting op de afwijkingen tussen hetgeen in de vastgestelde jaarrekening 2015 van het Land is opgenomen aan vermogen van deelnemingen ten opzichte van wat in de specificatie in deze jaarrekening is opgenomen vanuit de jaarrekeningen van de deelnemingen zelf.

Beoordelingskader

Bij zijn beoordeling van de (vastgestelde) jaarrekening van Aruba neemt het CAft de algehele financiële toestand van de Arubaanse publieke sector mee, waarbij conform artikel 2 LAft onder meer wordt toegezien op de toepassing van de opgenomen normen in artikel 14 LAft en de voortgang van de implementatie van de verbetering van het financieel beheer. Naast het toetsen van het jaarrekeningresultaat aan de LAft-normen, en het analyseren van de in de jaarrekening opgenomen uitputtingscijfers, wordt derhalve door het CAft nadruk gelegd op de vermogenspositie van het Land (waaronder de mutatie in de schulden), de risico's voor de begroting, de deelnemingen en het financieel beheer.

Artikel 17 van de LAft bepaalt dat als uit de laatste uitvoeringsrapportage/ jaarrekening blijkt van een dreigend dan wel gerealiseerd tekort, de minister van Financiën van Aruba moet aangeven welke maatregelen worden genomen ter compensatie van dit tekort. Aangezien in artikel 14.2 van de LAft maximaal toegestane tekortnormen zijn opgenomen, toetst het CAft of er ten opzichte van deze tekortnorm sprake is van een gerealiseerd financieringstekort. In geval het financieringstekort de tekortnorm overschrijdt dient bij het aanbieden van de jaarrekening door de minister te worden aangegeven welke maatregelen in het daaropvolgende jaar worden/zijn genomen ter compensatie van de gevolgen voor de schuldpositie van dat tekort. Het CAft beoordeelt genoemde maatregelen op basis van de normen uit artikel 14 van de LAft en brengt hierop een advies (conform artikel 11.3 LAft) uit. Als dit advies onvoldoende wordt opgevolgd, kan dit in een uiterst geval leiden tot een advies tot het geven van een aanwijzing.

Het CAft heeft bij het opstellen van zijn advies op de jaarrekening 2015 kennis genomen van het definitieve rapport van de Algemene Rekenkamer van Aruba (ARA) d.d. 1 november 2016, de feitelijke bevindingen van de CAD d.d. 28 juni 2016 en de door de Centrale Bank van Aruba (CBA) gepubliceerde overheids- en BBP-cijfers 2015. Het feit dat de CAD een bevindingenrapport heeft opgesteld acht het CAft een goede ontwikkeling. Door de CAD is echter geen accountantscontrole toegepast op de jaarrekening, maar zijn specifieke aansluitingswerkzaamheden verricht met betrekking tot de jaarrekening 2015. Echter, een accountantscontrole van de vastgestelde jaarrekening 2015 zou eventueel tot een aanpassing van de uitputtingscijfers 2015 kunnen leiden, waardoor ook een revisie van het oordeel van het CAft over het voldoen aan de LAft-norm in 2015 nodig kan blijken te zijn.

Toelichting

Uit de vastgestelde jaarrekening 2015 blijkt een financieringstekort van het Land Aruba van AWG 96,6 miljoen, gelijk aan 2,0% van de laatste BBP-raming van de CBA voor 2015. Het exploitatietekort bedroeg in 2015 AWG 163 miljoen, een daling met AWG 121 miljoen vergeleken met het tekort van AWG 284 miljoen dat in 2014 werd gerealiseerd. Aan de ontvangstenkant laat de exploitatierekening in 2015 AWG 1.202 miljoen aan middelen zien, terwijl aan de uitgavenkant AWG 1.365 miljoen aan kosten zijn gerealiseerd.

Vergeleken met 2014 houdt dit een toename van de middelen in met AWG 58 miljoen, en een kostendaling van AWG 62 miljoen. De middelenaanwas gedurende 2015 is voornamelijk te danken aan de in december 2015 ingevoerde Voldoening op aangifte winstbelasting (VAS) welke AWG 75 miljoen heeft opgebracht. De daling aan de kostenkant is onder meer toe te schrijven aan de verlaging van de Landsbijdrage aan het Uitvoeringsorgaan Algemene Ziektekosten Verzekering (UO AZV) in 2015, welke mogelijk werd gemaakt door de opbrengsten uit de Belastingheffing AZV (BAZV). De opbrengsten van de BAZV komen direct ten goede van het UO AZV.

In 2015 stegen de financieringsmiddelen op de kapitaaldienst van Aruba met AWG 49 miljoen naar AWG 102 miljoen. Deze toename is voornamelijk te danken aan de kwijtschelding van AWG 60,5 miljoen van de SVb aan het Land, welke als schenking is geboekt. In zijn adviezen op de derde en vierde uitvoeringsrapportages 2015 en de begrotingswijziging 2015 gaf het CAft al aan dat deze schenking van de SVb aan het Land geen effect heeft op het financieringstekort van de collectieve sector als geheel, aangezien onderlinge transacties tussen entiteiten die tot de collectieve sector behoren tegen elkaar wegvallen. Een correctie van de realisatiecijfers 2015 van het Land Aruba voor deze transactie resulteert in een financieringstekort van 3,3% BBP in plaats van 2,0% BBP.

Daar waar Aruba een financieringstekort van 2,0% BBP rapporteert voor het Land, gaat de CBA uit van een financieringstekort van 4,2% BBP (AWG 202 miljoen). De cijfers van CBA zijn gebaseerd eveneens op de overheid in enge zin. Op basis van de cijfers van de CBA is de begrotingsuitputting in 2015 dus niet binnen de maximale LAft-norm van 3,7% BBP gebleven. Hoewel de cijfers die het Land Aruba zelf uitbrengt leidend zijn conform de bepalingen in de LAft, acht het CAft het van belang dat er op voorhand overeenstemming bestaat tussen de Directie Financiën en de CBA over de te publiceren overheidsstatistieken. Eventuele verschillen tussen gehanteerde cijfers dienen op een gecoördineerde en structurele wijze door beide instanties voldoende toegelicht te worden. Het verschil tussen de cijfers 2015 van het Land en de CBA zijn tot op zekere hoogte (AWG 94 miljoen van AWG 102 miljoen) toegeschreven aan stelsel- en consolidatieverschillen, en het gebruiken van de kasbasissystematiek door de CBA.¹ Het CAft ontvangt graag nadere eenduidige toelichting van beide instituten op zowel de reeds ontvangen verklaringen en op de nog niet uitgelegde verschillen.

Financieel beheer

Zoals eerder gemeld is door de CAD geen accountantscontrole bij de jaarrekening 2015 gedaan, maar is de opdracht beperkt geweest tot een aantal specifieke werkzaamheden m.b.t. het vaststellen van de rekenkundige juistheid van de jaarrekeningcijfers, diverse aansluitingen en het vaststellen van de juistheid en volledigheid van de in de jaarrekening opgenomen begrotingscijfers en vergelijkende cijfers. Voor het kunnen vaststellen van de stand van het financieel beheer dient de reikwijdte van de accountantscontrole de komende jaren verbreed te worden.

---

¹ Gebaseerd op CBA data publicatie van 11 maart 2016. Deze cijfers komen niet helemaal overeen met de data in de CBA Statistical Digest 2015 van 27 juni 2016.

Het CAft is verheugd om te vernemen dat de eerste stappen om daartoe te komen binnenkort gezet worden.

Het CAft is van mening dat er in het kader van het financieel beheer stappen vooruit gezet zijn. Het is wel noodzakelijk om voor het verder verbeteren van het financieel beheer middelen en capaciteit vrij te maken, zodat onder meer de CAD een uitgebreide accountantscontrole bij de jaarrekening kan verrichten.

In 2015 heeft de minister van Financiën een Verbeterplan financieel beheer opgesteld en aan de Staten aangeboden. Naar aanleiding van het self-assessment m.b.t. de PEFA-indicatoren is het Verbeterplan verder geactualiseerd en geconcretiseerd. Alhoewel uit het self-assessment naar voren kwam dat bij een aantal indicatoren sprake was van de normscore, bleek ook dat een aantal indicatoren voor verbetering vatbaar was. In de uitvoeringsrapportages wordt over de voortgang van de verbeteringen gerapporteerd en wat de behaalde resultaten zijn. Op het gebied van de actualisering van de comptabele wet- en regelgeving ziet de ARA weinig vooruitgang, hetgeen zij als een noodzakelijke voorwaarde beschouwt bij het verbeteren van het financieel beheer.

De ARA constateert in haar rapport dat de jaarrekening 2015, ondanks de verbeteringen in de financiële administratie en in het afsluitingsproces, niet tijdig aan de ARA is aangeboden.

Overige onderwerpen

Vermogenspositie en risico's voor de begroting

De balans van Aruba laat zien dat het negatieve eigen vermogen van het Land ultimo 2015 door de geaccumuleerde exploitatietekorten is toegenomen ten opzichte van ultimo 2014, namelijk met AWG 0,1 miljard naar AWG 2,5 miljard. De niet uit de balans blijvende verplichtingen en vorderingsrechten van het land Aruba, en de aandachtspunten van de Algemene Rekenkamer, versterken de noodzaak tot het opbouwen van een weerstandsvermogen. Op dit moment zijn er geen reserves beschikbaar om exploitatierisico's, mogelijke claims en onzekerheden op te vangen. Voor Aruba is het echter belangrijk om eerst de geaccumuleerde tekorten in te lopen zodat het huidige negatieve vermogen kan worden weggewerkt.

Waardering deelnemingen

In de jaarrekening 2015 van Aruba zijn de deelnemingen gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en in geval daar sprake van is tegen lager zichtbaar eigen vermogen. Van vier van de acht deelnemingen zijn de cijfers afkomstig uit jaarrekeningen 2014 of 2013. Van de andere vier zijn cijfers van 2015 gebruikt.

Tabel 1 Beknopt overzicht deelnemingen 2015 (in AWG)

	Balans 2015 / Totaaloverzicht deelnemingen in jaarrekening 2015	Specificatie in de jaarrekening 2015 gebaseerd op de jaarrekeningen van de deelnemingen (verkrijgingsprijs of lager zichtbaar eigen vermogen)	Vershil
Aruba Airport Authority N.V. 2015	72.071.000	72.071.000	-
Free Zone Aruba N.V. 2014	-	-	-
Utilities Aruba N.V. 2014	10.000	10.000	-
Arubus N.V. 2014	-	250.311	+250.311
Aruba Ports Authority N.V. 2015	35.513.130	38.302.358	+2.789.228
Setar N.V. 2015	204.809.000	194.157.000	-10.652.000
Post Aruba N.V. 2013	21.041.767	1.467.569	-19.574.198
Compania Arubano di Petrolio N.V. 2015	1.484.385	1.840.000	+355.615
	334.929.282	308.098.238	-26.831.044

Bron: Jaarrekening 2015 Aruba

Er blijken diverse verschillen te bestaan tussen de balanscijfers conform de jaarrekening van de Landsoverheid en de specificatie in de jaarrekening 2015 van Aruba die is gebaseerd op de jaarrekeningen van de deelnemingen (zie tabel 2 hierboven). Bij Setar N.V. is een waardecorrectie van AWG 10,7 miljoen vanwege oninbare vorderingen door het land Aruba niet gevolgd. Bij Post Aruba N.V. is een kapitaalstorting die in 2015 heeft plaatsgevonden van AWG 2,5 miljoen nog niet verwerkt. De overige verschillen zijn niet toegelicht.

De specificatie die is gebaseerd op de jaarrekeningen van de deelnemingen tellen op tot een totaalbedrag van AWG 308,1 miljoen in plaats van AWG 334,9 miljoen zoals opgenomen in de balanspost in de jaarrekening 2015 van het Land. Graag ontvangt het CAft van Aruba een toelichting hoe wordt omgegaan met de geconstateerde verschillen en in hoeverre een herwaardering nodig is.

Overheidsentiteiten

Overheidsentiteiten kunnen een risico vormen voor de begroting van het land. Dit is zeker het geval als het gaat om entiteiten die voorzien in basisvoorzieningen waarvan het voortbestaan gegarandeerd moet worden. In het totaaloverzicht van de deelnemingen zijn drie deelnemingen lager gewaardeerd dan het aandelenkapitaal vermeerderd met agio en kapitaalstortingen. Dit zijn Free Zone Aruba N.V., Arubus N.V. en Post Aruba N.V. Graag ontvangt het CAft een nadere toelichting over de redenen van de afwaarderingen.

Kenmerk
Cft 201700016
Blad
7/7

Verder staat in de jaarrekening 2015 van het Land aangegeven dat in 2006 de minister van Financiën en Economische Zaken bij Landsverordening is gemachtigd tot het verlenen van kwijtscheldingen in verband met de liquidatie van de deelneming Dutchco. De afwikkeling van de kwijtscheldingsprocedure evenals de liquidatie schijnt nog te moeten geschieden. Het CAft wil graag weten of de afwikkeling van Dutchco additionele kosten met zich gaat meebrengen.

Vorderingen en schulden

Bij de vorderingen op deelnemingen wordt bij Setar N.V. (AWG 6,4 miljoen) en Aruba Airport Authority N.V. (ANW 0,9 miljoen) aangegeven dat dit nog te ontvangen dividenden betreft. Onduidelijk is echter of de algemene vergadering van aandeelhouders hiertoe gehouden is en of deze dividenduitkeringen gedaan worden. De grootste schuldenpost is aan Setar N.V. ten bedrage van AWG 13,1 miljoen. Het Land geeft aan dit bedrag te verrekenen met de eerdergenoemde nog te ontvangen dividendbetaling. Verder staat een schuld open aan de in zorgen verkerende vennootschap Post Aruba N.V. van AWG 3,2 miljoen voor geleverde diensten in de periode 2005-2015. Onduidelijk is waarom dit niet is afgewikkeld.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het CAft graag bereid die te geven.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

prof. dr. A.F.P. Bakker

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën van Aruba